

ØSTTYSKE INNTRYKK

av

FREDRIK A. SCHIOTZ

Dr. Schiøtz' inntrykk fra sitt besøk i Øst Tyskland og den misjons-situasjon kirken i dag befinner seg i der, forstås fullt ut først når vi betenker de kirkelige forhold i DDR. Mens de evangeliske kristne i Vest Tyskland utgjør halvdel av befolkningen, utgjør de i Øst Tyskland over 80 % av befolkningen. Gjennom delingen av Tyskland i en vestlig og en østlig stat er den lutherske kirke blitt langt sterkere rammet enn de andre kirkesamfunn. Sachsen, Thüringen, Mecklenburg og Pommern har alle «rene» lutherske kirker (som alle er medlemmer av Det lutherske verdensforbund), men det finnes like mange lutheranere i «unionskirkene» (dvs. luthersk/reformerte kirker) som eksisterer side om side med de «rene» lutherske kirker.

Når det gjelder det statistiske bilde kirkene i Øst Tyskland frembyr, tør Thüringens lutherske kirke være ganske illustrerende. Denne kirke, som har 1,3 mill. døpte medlemmer, har 733 prester (med en gjennomsnittsalder på 45 år), dvs. at av samtlige prestestillinger er bare ca. 35 ubesatt. I 1965 var det 72 000 barn som tok del i kirkens kristendomsundervisning, og 25 000 unge gikk til konfirmasjonsforberedelse (LWF Information 1966 nr. 24). — Red.

Professor Myklebust har bedt meg om å skrive en artikkel til Norsk Tidsskrift for Misjon. Siden jeg må skrive mens jeg er borte fra kontoret, skal jeg besvare anmodningen med å gi noen inntrykk fra en reise jeg nylig foretok til de 14 medlemskirker Det lutherske verdensforbund har i Tyskland.

La meg begrense meg til besøket i Øst Tyskland. Ni dager i mars ble tilbrakt blant de fire medlemskirker i øst. For meg ble dette en opplevelse av den største pedagogiske verdi. De av oss som bor i de vestlige land, har lett for å tro at de kirkelige forhold er ens i alle kommunistiske land.

Når man betrakter kirkene i de kommunistiske land, kan man gå ut fra den forutsetning at alle marxistiske regjeringer i prinsippet er innstilt på å bekjempe alle former for religion. Men det

kan være store forskjeller mellom det som hevdes i teorien, og det som praktiseres, fra det ene land til det andre, og praksis kan variere fra område til område i ett og samme land.

Ingen objektiv vurdering kan gi som resultat at det ikke settes grenser for kirkens virksomhet i Øst Tyskland, men det er mer frihet der enn jeg hadde antatt. Kirkesøkningen er sannsynligvis større enn i de frie land i Vest Europa. Generalsekretær André Appel (i Det lutherske verdensforbund) og jeg prekte en søndag formiddag til en menighet på 1 500 mennesker. Et annet sted satt 1 200 mennesker en tirsdag kveld i en kald kirke på et møte som varte i to timer. Og menigheten fulgte like våkent med i de siste fem minutter som i begynnelsen av møtet.

Det er i en viss utstrekning anledning til å utføre sosialt arbeid, men forholdene er i denne henseende forskjellig i de forskjellige deler av landet. Et sted ikke langt fra den baltiske kyst, finnes en barmhjertighets-institusjon. Regjeringen ydet økonomisk støtte til oppføringen av de beskjedne bygninger, men kirken driver institusjonen ved et personale bestående av diakoner og diakonisser. Den er blitt et helbredelsens og trygghetens sted for lidende mennesker av mange slags.

Ved hjelp av en rekke fargelysbilder som ble vist oss i en annen av folkekirkene (Landeskirchen), hadde vi anledning til å se hjem for gamle, hvilehjem for mødre og leirsteder for bibelstudium for unge, alle eiet og drevet av kirken. I nok en folkekirke møtte vi en gruppe på 250 unge. Ikke noe annet sted har jeg sett en mer våken og interessert ungdomsflokk enn den jeg sto overfor her.

Som kjent har staten bestrebet seg på å erstatte kirkens konfirmasjon med en spesiell seremoni hvor de unge «innvies» til tjeneste i det sosialistiske samfunn. Det sosiale press som øves på de unge for å få dem til å ta del i denne «innvielse», er nesten uimotståelig. De unge blir undervist i marxismen/leninismens ateistiske livssyn. Men man forlanger ikke av dem at de formelt skal gi sin tilslutning til den kommunistiske ideologi eller at de skal avsi den kristne tro. «Ungdoms-innvielsen» er et kløktig uttenkt forsøk på indirekte å komme undervisningen i og stadfestelsen av den kristne tro til livs.

De lutherske biskoper har møtt dette fremstøt fra statens side gjennom en felles front. Prestene får det råd at de ikke skal confirmere unge mennesker før ett år etter «ungdoms-innvielsen». De kan da motta undervisning og få anledning til å bekjenne Jesus Kristus som Frelser og Herre. Da jeg spurte biskopene om hvor mange unge som går til konfirmasjonsforberedelse, ble jeg fortalt at fra 30 til 50 % deltar, alt etter hvilket område det er tale om. Og prosentatsen viser ingen tendens til å synke. Flere av biskopene mente at en mindre økning har funnet sted.

Jeg forlot Øst Tyskland med det inntrykk at i flere henseender gjør kirkene der bedre bruk av sine muligheter enn man kan si at våre kirker i det rike vesten gjør.

Etterskrift

Etter at denne korte beretning om besøket hos Det lutherske verdensforbunds medlemskirker i Tyskland var skrevet, har Verdensforbundets sentralstyre vært samlet til møte i Beograd, Jugoslavia. Mens vi var der (17.—23. juli), mottok vi et skriv fra den østtyske regjering hvor den trakk tilbake den tillatelse den hadde gitt oss til å holde vår neste generalforsamling i Weimar i 1969. Til unnskyldning ble anført «visse politiske årsaker», ting som hadde hendt i Vest Tyskland. Men disse «årsaker» var vel kjent lenge før regjeringen ga sin offisielle tillatelse 16. mars 1966.

I sitt svar uttrykte sentralstyret sin dype beklagelse over at regjeringen hadde trukket sin tillatelse tilbake og på denne måte berøvet Verdensforbundet en anledning til å yde et bidrag til internasjonal forståelse. Det nytter lite å spekulere på *hvorfor* den østtyske regjering gikk til dette skritt. Man vet aldri hva den virkelige grunn er når man har med et autoritært styre å gjøre.

Enkelte har hevdet at Det lutherske verdensforbund viste liten forståelse for realitetene når det kunne overveie å holde den neste generalforsamling i Øst Tyskland. Enhver må ha rett til å ha sin egen mening, men ikke på noe tidspunkt var Verdensforbundets ledelse uoppmerksom på at det som har hendt, var en virkelig mulighet. Vi var villige til å ta denne risiko, fordi det var oss

maktpåliggende å vise våre brødre som lever under kommunistisk styre, at vi føler med dem, og at politiske grenser aldri må skille dem som er bundet sammen i Kristus.

Etter at sentralstyret hadde mottatt den østtyske regjerings tilbakekallelse, ga erkebiskop Simojoki, Verdensforbundets første visepresident, uttrykk for hele styrets overbevisning i dette spørsmål da han uttalte: «Jeg tror at det var Guds vilje at vi skulle treffe den avgjørelse vi gjorde. Vår handling ble for våre brødre i Øst Tyskland et konkret vidnesbyrd om at vi står sammen med dem. Villigheten til å ta risikoen, vil, mente vi, i seg selv være en stor oppmuntring for dem.»

(Oversatt av O. G. M.)